

MASAHİRO SHŌGAI TO KERGEK BOLTI

Doç. Dr. Serkan ŞEN * – Abdullah MERT**

1942 yılında doğan Japon Türkologu ve dil bilimcisi Masahiro Shōgaito 25. 04. 2014 tarihinde vefat etmiştir. Eski Uygur Türkçesi başta olmak üzere Türk lehçeleri, diller arası ilişkiler ve dillerdeki değişimler üzerine çalışmaları bulunan araştırmacı ömrü boyunca Türk kültürüne yakın ilgi göstermiştir. Onun Türkiye sevgisinde öğrencilik yıllarında Ankara’da yaşamasının önemli payı vardır. Masahiro Shōgaito, Eski Uygur Türkçesi araştırmalarına sağladığı değerli katkılarla bilim dünyasında adını

duyurmuştur. Budist inanın felsefi içeriğini aktaran *Abhidharma* metinlerinin Uygurca çevrisi üzerine hazırladığı kitap ilk kez 1991 yılında basılmıştır. Shōgaito, *Abhidharma* metinlerine ilgisini ölünceye dek sürdürmüş, bu metinlerin daha da gelişmiş bir yayımını 2008 yılında gerçekleştirmiştir. 2008’deki çalışması ve alanındaki üstün başarıları göz önünde tutularak 2011 yılında Japonya’nın en itibarlı bilim ödülllerinden

---

* Ondokuz Mayıs Üni. Edebiyat Fak. Eski Türk Dili ABD serkansen@omu.edu.tr

** Ondokuz Mayıs Üni. Sosyal Bilimler Ens. abdlhmrt@gmail.com

olan Japon Akademi Ödülünü almaya hak kazanmıştır. Masahiro Shōgaito'nun bir başka kitabı ise Budist inanişaya göre uzak durulması gereken on kötü amele yaklaşmamaya anlatan masalları içeren *Dasakarmapathāvadānamala* metinleri üzerinedir. Araştırmacı, Lilia Tugusheva ve Setsu Fujishiro ile birlikte Rusya Bilimler Akademisine bağlı St. Petersburg koleksiyonundaki *Dasakarmapathāvadānamala* metinlerinin yayımını gerçekleştirmiştir. Ayrıca, St. Petersburg koleksiyonunda bulunan Uygur harfli Çince metinler ile Budist Uygur metinlerinin toplu halde yayımı da Masahiro Shōgaito'ya aittir. Araştırmacı, bunların yanında, müstakil makale olarak da pek çok Uygurca yazmayı ele almıştır. Uygurca ile Çince ve Moğolca arasındaki dil etkileşimi üzerine incelemeleri bulunan Shōgaito çok sayıda öğrenci yetiştirerek Kyoto Üniversitesi Dil Bilimi bölüm başkanlığından emekli olmuştur. Onun başka bir özelliği ise Japonya'da Uygurca üzerine çalışan bazı meslektaşları gibi teoloji disiplininin gelmeyip dil bilimi alanından yetişmiş olmasıdır. Masahiro Shōgaito'nun emekliliğinin anısına, Japonya'da bulunan Avrasya Dilleri Yayın Komitesi tarafından 2006 yılında bir armağan sayı çıkarılmıştır

Türklük Bilimi araştırmalarında eksikliği hissedilecek olan, Bengü Taşların diliyle 'kergek bolan' Masahiro Shōgaito'nun öne çıkan çalışmaları aşağıda sıralanmıştır.

KİTAPLAR

1991

1. SHŌGAITO, Masahiro, *Kodai uigurubun A-bi-da-mo ju-she-lun shi-yi-shu [=Abidatsumakusharonjitsugisho] no kenkyū*. 1. *Studies in the Uighur Version of the Abhidharmakośabhāya- ĩkā Tattvārthā*. 1. Text, Translation and Commentary, Kyōto.

1993

2. SHŌGAITO, Masahiro, *Kodai uiguru-bun A-bi-da-mo ju-she-lun shi-yi-shu [=Abidatsumakusharonjitsugisho] no kenkyū*. 2. *Studies in the Uighur Version of the Abhidharmakośabhāya- ĩkā Tattvārthā*. 2. Text, Translation, Commentary and Glossary, Kyōto.
3. SHŌGAITO, Masahiro, *Kodai uiguru-bun A-bi-da-mo ju-she-lun shi-yi-shu [=Abidatsumakusharonjitsugisho] no kenkyū*. 3. *Studies in the Uighur Version of the Abhidharmakośabhāya- ĩkā Tattvārthā*. 3. Facsimile Text with Introduction, Kyōto.

1998

4. SHŌGAITO, Masahiro / Lilia, Tugusheva / Setfu, Fujishiro, *The Daśakarmapathāvadānamālā in Uighur*, From the Collection of the St. Petersburg Branch of the Institute of Oriental Studies Russian Academy of Sciences. *Ujgurskaja versija Daśakarmapathāvadānamālā*. Rannesrednevekovyj ujugurskij pis'mennyj pamjatnik iz rukopisnogo sobranija Sankt-Peterburgskogo filiala Instituta vostokovedenija Rossijskoj Akademii Nauk, Kyoto.

2003

5. SHŌGAITO, Masahiro. *Rohia shozō uigurugo bunken no kenkyū*. Uiguru monji hyōki kanbun to uiguruto butten tekisuto. [Engl. Nebentitel:] *Uighur Manuscripts in St. Petersburg*. Chinese Texts in Uighur Script and Buddhist Uighur Texts, Kyoto. (Studies in Old Eurasian Languages. 1.)

2008

6. SHŌGAITO, Masahiro. *Abidaruma ronsho no bunken gaku teki kenkyū* [engl. Nebentitel: Uighur Abhidharma Texts: A Philological Study]. Kyoto.

MAKALELER**1979**

1. SHŌGAITO, Masahiro, “A Study of the Fragments of Uigur Text Found in the Fusetsu Nakamura Collection”, *The Toyo Gakuho* 61, s. 01-029.

1981

2. SHŌGAITO, Masahiro, “Ein Uigurisches Fragment eines Beichttextes”, *Scholia, Beiträge zur Turkologie und Zentralasienkunde*, ANNEMARIE VON GABAIN zum 80. Geburtstag am 4. Juli 1981 dargebracht von Kollegen, Freunden und Schülern, der. KLAUS RÖHRBORN/HORST WILFRID BRANDS, s. 163-169, Wiesbaden.

1987

3. SHŌGAITO, Masahiro, “Passages from Abhidharma-nyāyānusāra-sāstra Quoted in the Uighur Text Or. 8212-75B, *British Library*”, *Studies on the Inner Asien Languages*, s. 159-207, 1987.

1988

4. SHŌGAITO, Masahiro “*Drei zum Avalokiteśvara-sūtra passende Avadānas*”, *Der Türkische Buddhismus in der Japanischen Forschung*, der. J.P. Laut u. K. Röhrborn, s. 56-99, Wiesbaden.

1991

5. SHŌGAITO, Masahiro, *On Uighur Elements in Buddhist Mongolian Texts*, *The Memoirs of the Toyo Bunko* 49, s. 27-49.

1995

6. SHŌGAITO, Masahiro, *Uiguru-bun „Bosatsu shugyō-dō”*. Pelliot Ouigour 4521 kara. [İNG. altyazı: *Uighur Text of Bodhisattva-caryā*. Pelliot Ouigour 4521], Kobe City University of Foreign Studies (der.), *Researches in Asian Languages*, s. 33-95. (*Annals of Foreign Studies* 31 [1994:95]).

1996

7. SHŌGAITO, Masahiro, *On the Contents of the Uighur Version of the Abhidharmakośa-bhāṣya-īkā Tattvārthā*, Turfan, Khotan und Dunhuang, der. Ronald Eric Emmerick/Werner Sundermann/Ingrid Warnke/ Peter Zieme, s. 293-306, Berlin.

1998

8. SHŌGAITO, Masahiro, *Three Fragments of Uighur Āgama*, Bahşı Ögdisi, *Festschrift für KLAUS RÖHRBORN anlässlich seines 60. Geburtstags*. 60. doğum yılı dolayısıyla KLAUS RÖHRBORN Armağanı, der. Jens Peter Laut, Mehmet Ölmez, s. 363- 378

1999

9. SHŌGAITO, Masahiro, *The Use of Chinese Characters in Uighur*, The Nara International Foundation, ed. *The Silk Roads of Sanzoboshi Xuanzang. The Climate and His Foot-steps*. Nara, s. 73-79. (*The Silk Roads Nara International symposium '97*. Record 4.)

2001

10. SHŌGAITO, Masahiro , ABDURISHID Yakup, *Four Uyghur Fragments of Qian-zi-wen ‘Thousand Character Essay’*, *Turkic Languages* 5, s. 3-28.
11. Shōgaito, Masahiro, *Uighur Fragments of Nidāna-sūtra*, *Contribution to the Studies of Eurasian languages*, Series3, s. 119 128.

2002

12. SHŌGAITO, Masahiro, *Fragments of Uighur Daśabala sūtra*, Splitter aus der Gerend von Turfan. Festschrift für PETER ZIEME anlässlich seines 60. Geburtstags, der. Mehmet Ölmez, Simone Christiane Raschmann, s. 291-297, İstanbul/ Berlin.

2003

13. SHŌGAITO, Masahiro, *Uighur Influence on Indian Words in Mongolian Buddhist Texts*, Indien und Zentralasien. Sprach- und Kulturkontakt, Vorträge des Göttinger Symposions vom 7.- 10. Mai 2001, der. Sven Bretfeld/ Jens Wilkens, s. 119-143, Wiesbaden, 2003.

2004

14. SHŌGAITO, Masahiro, *How Were Chinese Characters Read in Uighur?*, Turfan Revisited - The First Century of Research into the Arts and Cultures of the Silk Road, der. Desmond Durkin-Meisterernst/ Simone-Christiane Raschmann/ Jens Wilkens/ Marianne Yaldız/ Peter Zieme, s. 321- 324, Berlin.
15. SHŌGAITO, Masahiro, *Uigurogoyaku' Abidatsuma kusharon jitsugiso' danpen ichiyō* [İng. altyazı: *An Uighur Fragment of Abhidharmakośabhāṣya-ṭīkā Tattvārthā*], Contribution to the Studies of Eurasian languages 7, s. 261-270.
16. SHŌGAITO, Masahiro, *Uigurubun 'Nyfūabidatsumaron' no chūshakusho danpen* [İng. altyazı: *The Uighur Fragments of "Commentary on Abhidharmāvatāra-prakarana"*], Contribution to the Studies of Eurasian languages 7, s. 271-295.
17. SHŌGAITO, Masahiro, *Roshia shozō Uigurugo danpen no kenkyū 4 "Senjimon" (Zokuhen) "Daijo hōen girin shō" (Zokuhen)*. [İng. altyazı: *Four Uighur Fragments Preserved in Russia. Further Research on qian zi wen and da cheng fa yuan yi lin zhang*], Kyoto University Linguistic Research 23, s. 191-209.

2005

18. SHŌGAITO, Masahiro, *Uighur Movable Wooden Type and its Practicality*, Studia Turcologica Cracoviensia 10, s. 405- 415.

2006

19. SHŌGAITO, Masahiro, *Uigurogoyaku' Abidatsuma kusharon jitsugiso' danpen ichiyō* [İng. altyazı: *The Uighur Fragments of*

„*Commentary on Abhidharmakośabhāṣya*”], Contribution to the Studies of Eurasian languages 10, s. 1-13.

2008

20. SHŌGAITO, Masahiro, *Uighur Abhidharmakośabhāṣya-Tika Tattvārthā Preserved in China*, Aspects of Research into Central Asian Buddhism, In Memoriam Kogi Kudara. Turnhout. (SRS. 16.), der. Peter Zieme, s. 351 -369.

2009

21. SHŌGAITO, Masahiro, *The Fanwangjing *AMA (Brahmajāla-sūtra): A Chinese Text Transcribed in the Uighur Script*, *Tujue yuwenxue yanjiu*. Geng Shimin jiaoshu 80 huadan jinian wenji, *Studies in Turkic Philology*, Festschrift in Honour of the 80th birthday of Professor GENG SHIMIN, der. Zhang Dingjing/ Abdurishid Yakup, s. 426-434, Beijing (Minzu University Press).

2010

22. SHŌGAITO, Masahiro, *A Chinese Āgama Text Written in Uighur Script and the Use of Chinese*, *Trans-Turkic Studies*, Festschrift in Honour of Marcel Erdal, der. Matthias Kappler; Mark Kirchner; Peter Zieme; Raihan Muhamedowa s. 67-77, İstanbul.